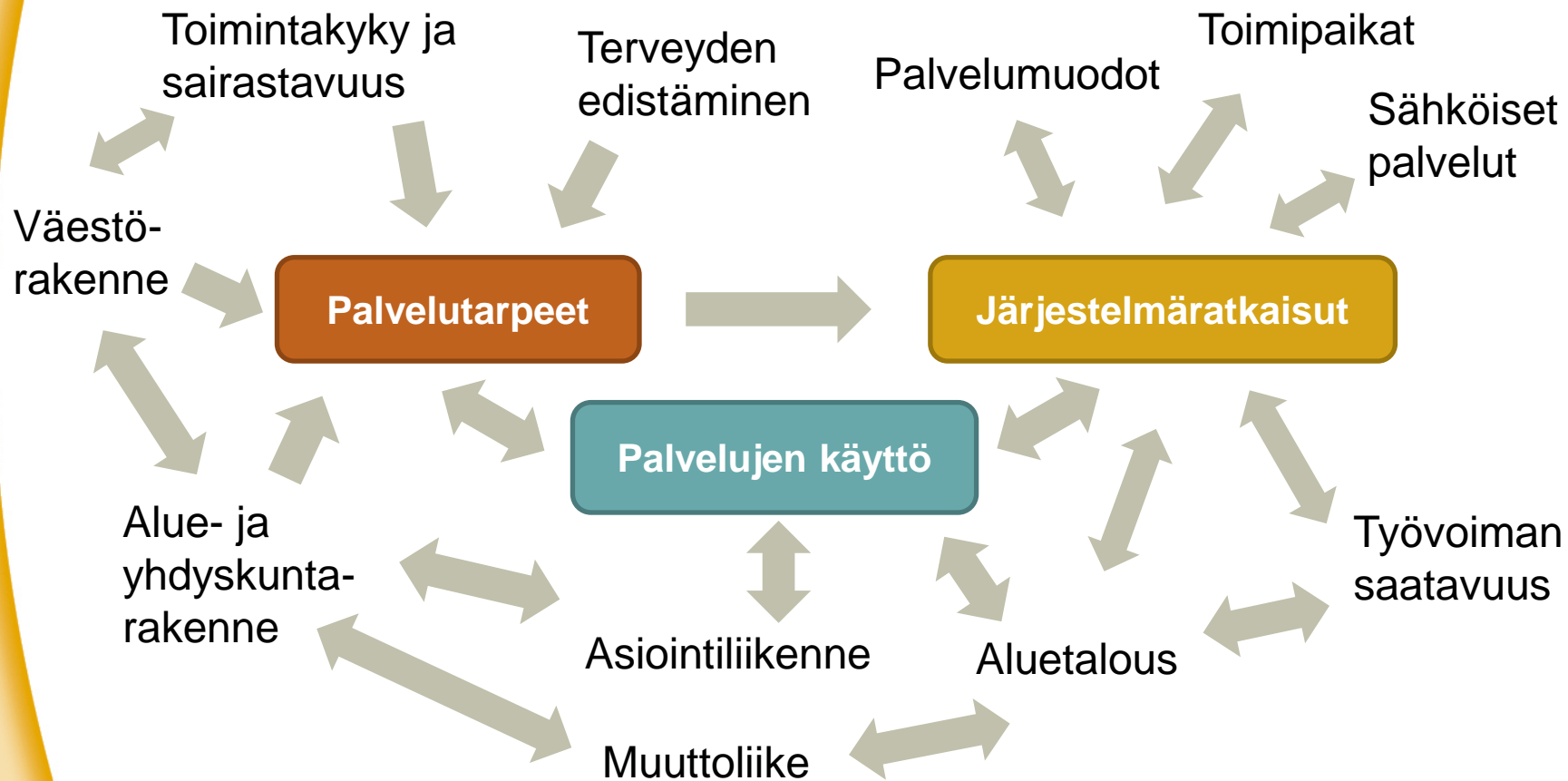


Palveluverkkojen ja maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen kaupunkiseuduilla

MUUTOS-hankkeen miniseminaari
22.6.2016

Antti Rehunen, SYKE

Palvelutarpeiden ja järjestelmäratkaisujen yhteyksiä

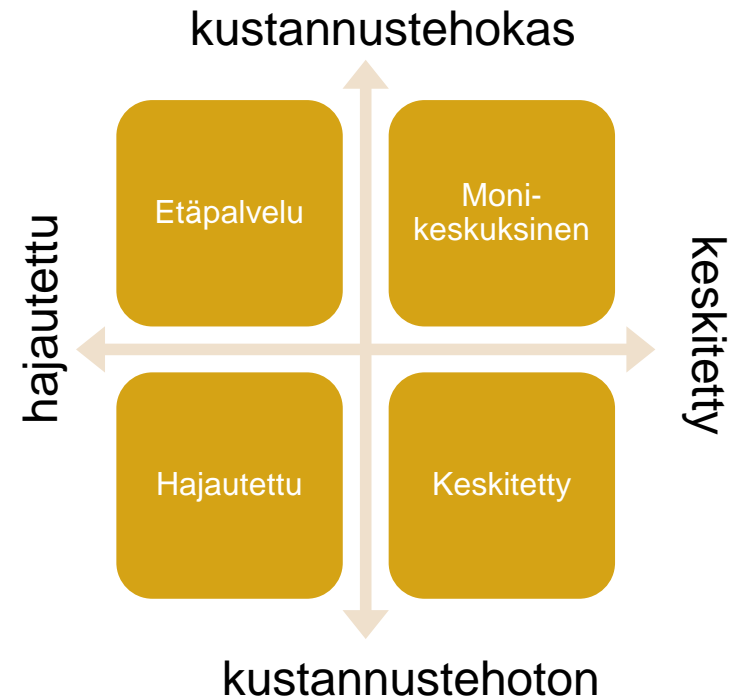


Sote-palvelujen tarvetta, järjestelmä-ratkaisuja ja palvelujen käyttöä kuvaavien skenaarioiden laadinta

- Lähtökohtana kaupungistumisen, väestön ikääntymisen ja digitalisaation kaltaiset ajurit.
- Palveluskenaarioiden rinnalla tunnistetaan niihin kytkeytyviä erilaisia alueellisen kehityksen skenaarioita
- Skenaarioiden avulla tuodaan esille erilaisia vaihtoehtoja ja niihin liittyviä etuja ja haittoja.
- Skenaarioiden elementteinä käsitellään erityisesti:
 - Palvelutarpeita ja sote-sektorin työvoimatarpeita
 - Palveluratkaisuissa tapahtuvia muutoksia ja uudenlaisia palvelumuotoja, kuten liikkuvia palveluja, kevyemmän palvelutason toimipaikkoja ja etäpalveluja
 - Sote-sektorin työpaikkamääriä
 - Palvelujen väestöpohjaa ja taloudellista tuotantoa
 - Sote-toimialan kiinteistökannan muutoksia ja käyttöastetta
 - Aluetaloutta
 - Saavutettavuutta ja asiointiliikennettä

Skenaariot palvelujen järjestämiselle ja sijoittelulle

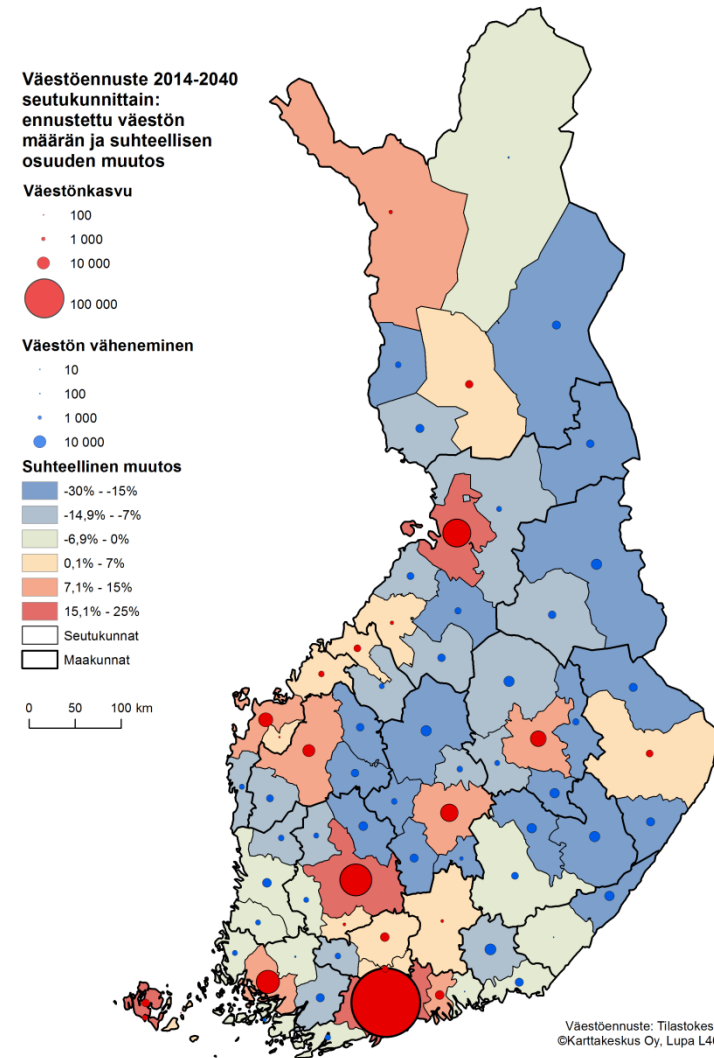
- Hajautettu palvelujärjestelmä
 - tietynlainen perusura
 - pohjana nykytilanne ja väestön ja palvelutarpeiden trendikehitys
- Keskitetty palvelujärjestelmä
 - riittävän väestöpohjan lähtökohdista määritetty, palveluntuotanto taloudellista, mutta liikkumistarve suuri
- Monikeskuksinen palvelujärjestelmä
 - riittävän väestöpohjan lähtökohta, mutta pyrkimys pitää liikkumistarve kohtuullisena ja aluekehitys tasapainoisena
- Etäpalvelu
 - painopisteenä kotona tapahtuva hoito ja etäpalvelut
 - liikkumistarve mm. kotihoidossa ja liikkuvissa palveluissa



TERVEYS- PALVELU- VERKKO	Hajautettu	Keskitetty	Moni- keskuksinen	Etäpalvelu
KESKUS- SAIRAALAT	Nykyinen sairaalaverkko	Toimintojen keskittäminen 5 yliopistosairaalaan ja 7 muuhun laajan päivystyksen keskussairaalaan	12 laajan päivystyksen keskussairaalaan ja muilla räätälöity palveluvalikoima	Sähköiset vastaanotot, vierailevat vastaanotot lähisairaalassa
ALUE- SAIRAALAT	Nykyinen sairaalaverkko	Aluesairaalaverkon voimakas karsiminen	Merkittävä osa aluesairaaloista jatkaa karsitun ja niille räätälöidyn palvelutarjonnan kautta	Aluesairaalat keskussairaaloiden etäpisteinä, sähköiset konsultaatiot
TERVEYS- ASEMAT	Nykyinen terveys- asemaverkko	Keskittäminen alakeskuksiin ja maaseudun suurempiin paikalliskeskuksiin	Terveysasemien keskittäminen, osa nykyisistä muuttuu sairaanhoitaja-vetoiseksi hyvinvointiasemiksi ja terveystioskeiksi	Terveysasema- palvelut osin virtuaalisiksi, tarjolle liikkuvina palveluina tai kevyen palvelutason lähikeskuksissa
PÄIVYSTYS JA ENSIHOITO	Nykyinen päivystys- ja ensihoito- palvelu	Keskittäminen lähinnä laajan päivystyksen sairaaloihin ja muihin maakuntakeskuksiin	Keskittäminen maakunta-keskuksiin ja suurimpiin seutukeskuksiin	Painopiste liikkuvissa ensihoito- palveluissa

Aluerakenteen skenaariot

- **Kaupungistumisen perusura:** väestönkehitys etenee Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaisesti
- **Metropolisaatio:** kasvu keskittyy vain muutamille seuduille suurimpien keskusten ympärille, maahanmuutto ja ICT-alan ja palveluviennin kasvu voimistaa kaupungistumista
- **Maakuntakeskukset alueellisina vetureina:** suurimpien kasvuseutujen lisäksi myös maakuntakeskukset kasvavat perusuraa nopeammin mm. sen johdosta, että maakuntien kakkos- ja kolmoskaupungeista kootaan sote- ym. palveluja pääkeskukseen ja biotalous ylläpitää teollisuuden ja palvelujen asemaa



Yhdyskuntarakenteen skenaariot

- **Yhdyskuntarakenteen perusura**
 - Keskusta-alueisiin tukeutuvaa kerrostaloalueita ja täydennysrakentamista, kasvua sisäänpäin
 - Silti myös uusien taajaman laajenemisalueita ja myös kaavoissa laajoja asuinaluevarauksia yhdyskuntien reunalla autoriippuvaisella alueella, joilla rakentaminen voi lähteä liikkeelle uuden nousukauden myötä
- **Eheä – toimiva ja taloudellinen – yhdyskuntarakenne**
 - Kasvu olemassa olevan infran varaan joukkoliikennekäytävien ja pyöräilyn laatukäytävien varrelle
 - Suurten palveluyksiköiden sijoittaminen keskustoihin, alakeskuksiin ja joukkoliikenteen solmukohtiin
 - Tärkeimpien lähiökeskusten ja maaseudun taajamakeskusten palvelutason ylläpito ja jalankulkuympäristön elinvoimaisuuden ylläpito
- **Hajautettu etä- ja verkostokaupunki**
 - Verkkopalvelut ja -yhteydenpito sekä etätö vähentävät liikkumistarvetta
 - Alueellinen vuorovaikutus verkostomaista, erilaisia kohtaamispaikkoja ympäri monikeskuksista kaupunkiseutua
 - Merkittävä osa asuntorakentamisesta suurempien ja pienempien alakeskusten ympärillä, osin myös harvaan asutulla lievealueella

Skenaarioiden edellytykset ja riippuvuudet

- Hajautettu palvelujärjestelmä
 - Toimipaikkojen työnjaon kehittäminen resurssien säästämiseksi
- Keskitetty palvelujärjestelmä
 - Yhdyskuntarakenteellisesti hyvien rakennuspaikkojen löytäminen mahdollisille uusille toimipaikkarakennuksille
 - Matkaketjujen toimivuus, kun joudutaan kulkemaan toisessa kaupungissa sijaitsevaan palvelutoimipaikkaan
 - Asiointimatkojen kustannustehokkuus
- Monikeskuksinen palvelujärjestelmä
 - Maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen koordinoitu kehittäminen
 - Palvelutason räätälöinti keskuskohtaisesti ja joustavuus ajan myötä
- Etäpalvelu
 - Laajakaistaverkon kattavuus / riittävän nopeat ja varmat mobiiliyhteydet
 - Uusien etäpalvelujen kehitystyö
 - Palvelujen hyödyntämiseen tarvittava osaamispääoma

Skenaarioiden vaikutuksia

- Hajautettu palvelujärjestelmä
 - Kustannustason kohoaminen
 - Vaikeuksia työvoiman saatavuudessa
 - Palvelujen saavutettavuuden säilyminen nykytasolla
 - Palveluverkon laajentamistarpeita kasvavilla kaupunkiseuduilla
- Keskitetty palvelujärjestelmä
 - Kustannustehokkuuden paraneminen palvelutuotannossa, mutta myös investointitarpeita uusiin yksiköihin
 - Sairaalapalvelujen saavutettavuuden eriarvoistuminen ja kasvavat liikkumiskustannukset asiakkaille
 - Aluetalouden heikkeneminen pienemmillä kaupunkiseuduilla työpaikkamäärän vähenemisen vuoksi
- Monikeskuksinen palvelujärjestelmä
 - Jonkin verran palvelujen uudelleen järjestämisen tarvetta
 - Saavutettavuuden heikkeneminen jonkin verran
 - Aluetalouden muutokset maltillisia
 - Kustannushyötyjä yhdyskuntarakenteen toimivuudesta
- Etäpalvelu
 - Kustannussäästöjä toimitiloissa
 - Investointeja sähköisiin ja liikkuviin palveluihin
 - Liikenne- ja viestintäinfran toimivuus korostuu